

sit justitia, in corpore respondet non esse in Deo justitiam commutativam, esse autem distributivam; certum est autem perfectio-
nem justitiae commutativae eminenti modo, et seclusis imperfectionibus, reperiri in Deo, ut statim ex eodem D. Thoma ostendemus; ergo, cum negatur haec justitia esse in Deo, intelligendum est secundum totam rationem formalem suam; ergo, e contrario, cum justitia distributiva Deo tribuitur, intelligendum est formaliter ac proprie, nam, si tantum esset eminenter ac metaphorice, eodem modo, sicut de commutativa, de illa esset loquendum. Accedit quod in solutione ad pri-
mum ibidem docet D. Thomas, quasdam vir-
tutes tribui Deo metaphorice et improprie,
ut temperantiam, fortitudinem, et alias similes quæ circa passiones versantur, alias vero quæ versantur circa actiones, proprie-
tribui Deo, non ut versantur circa actiones civiles, sed ut versantur circa actions Deo convenientes; et ponit exempla in liberalitate, magnificentia et justitia; ergo, ex sententia D. Thomæ aliqua justitia est proprie in Deo; ergo maxime distributiva; nam haec est quæ potissimum versari potest circa actions Deo convenientes, quales sunt reddere præmia proportionata meritis, et remittere poenam vel offensam, si justa et æquivalens sit satisfactio.

63. Ratione etiam probatur haec pars, pri-
mo ex dictis, nam omnia, quæ adduximus, ut minimum probant hoc debitum justitiae dis-
tributivæ, quod inter omnia justitiae debita minimum est, et facilius potest absque ulla imperfectione intelligi, ut ex solutionibus argumentorum clarius constabit. Secundo, a sufficienti partium enumeratione juxta parti-
tionem quæ in citato argumento tertio fit, cui concedimus ea omnia quibus duo priora membra, scilicet justitia legalis et commutativa, excluduntur. Quæ vero impugnant tertium de-
justitia distributiva, parvi momenti sunt, nam imprimis non repugnat justitiae distributivæ ut supponat pactum et promissionem; quin potius id necessarium est, quandocumque princeps aut aliquis alius aliquid ex bonis suis liberaliter proponit ad certamen, ut detur in præmium seu bravium vincenti. Quamvis enim tunc promissio liberalis sit et gratuita, tamen, postquam illa facta est, et certamen est expeditum, ex justitia distributiva debetur præmium victori. Quod si interdum tene-
tur aliquis gubernator ex justitia distributiva aliquid dare absque propria promissione præ-

via, id est, quia non est dominus earum rerum quas distribuit, sed dispensator, seu quia distribuit ex officio bona communia, a Republica vel a superiori principe ad id munera deputata. Unde respectu superioris domini, vel Reipublicæ, semper antecedit illa promissio, vel expressa vel tacita; cum ergo Deus bona sua distribuat, et in præmium elargiatur, et injurias sibi factas, vel poenas a se tanquam a supremo judge infligendas, remittat, non repugnat, imo valde consentaneum est quod antecedat spontanea promissio, ut justa distributio subsequi possit. Rursum nihil veritati hujus justitiae repugnat, quod in ea servetur non solum proportio geometrica, quæ est inter plura extrema et proportiones variæ, ita ut, quantum merita unius excedunt merita alterius, tantum illius præmium hujus præmium superet; sed etiam propor-
tio arithmeticæ, quæ est rei ad rem, id est, ut unusquisque habeat præmium æquale suis meritis; hoc enim potius spectat ad sumnum perfectionem illius justitiae. Quod enim interdum contingit in humana justitia, ut servet eam proportionem inter multos, quamvis singulis non ad æqualitatem tribuat, quantum unusquisque meretur, ex imperfectione est, quia, scilicet, non potest singulis conferre quantum absolute et simpliciter unusquisque meretur, nam si id fieri posset, sine dubio juxta æquitatem justitiae ita faciendum esset, et inde etiam debita proportionalitas seu æqualitas proportionis resultaret. Hanc ergo proportionem Deus in sua distributione ser-
vat; tamen, quia omnipotens est, et perfec-
tissima bona distribuit, quæ licet crescant in multis, non diminuuntur in singulis, ideo cum predicta proportionalitate servat in singulis perfectam æqualitatem. Et hinc etiam verum est quod in conclusione subjunximus, habere hanc justitiam divinam, eminenter perfectio-
nem justitiae commutativæ, quia, scilicet, ser-
vat suo modo et sublatis imperfectionibus, æqualitatem rei ad rem. Quo sensu dixit D. Thom. 2. 2, q. 51, art. 4, ad 1: *Forma dicini judicii attenditur secundum rationem commutativæ justitiae, prout, scilicet, recompensat præmia meritis, et supplicia peccatis.*

64. Ad primam rationem in contrarium.— His positis, facile est ad cætera arguments respondere. Ad primum enim recte ibi responsum est, hanc necessitatem seu justitiae debitum esse tantum ex suppositione alicujus promissionis, non eujuscumque, sed illius quæ est sub conditione operis æquivalentis,

seu habentis sufficientem proportionem ad præmium, vel mercedem. Ad replicam vero ibi factam, satis jam declaratum est quantum differat haec promissio et debitum quod ex ea nascitur, a simplici promissione et debito fidelitatis. Neque refert quod Deus posset absque promissione præcipere illud opus propter quod mercedem promittit; falsumque est in omnibus pactis seu promissionibus hu-
manis, necessarium esse illam conditionem, ut obligatio justitiae oriatur. Pater enim po-
test absolute et sine promissione stipendi præcipere aliquid filio; et tamen, si vere pro-
mittat sub conditione operis, tenebitur postea stare promissis; et Princeps vel Respublica posset interdum præcipere certamen aut aliud opus absque promissione præmii, et tamen, quando illud proponit et promittit, tenetur il-
lud reddere, et in eo distribuendo justitiam distributivam servare. Et ratio utriusque est, quia, licet posset uti alia potestate, non tam-
en vult, imo etiam promittit se illa non usurum, sed lege justitiae.

65. Ad primam confirmationem.— Unde ad primam confirmationem, et exemplum de domino et servo, respondet primo, quic-
quid sit de jure civili, tamen ex natura rei non repugnare intercedere tale pactum inter domi-
num et servum, dummodo deponat dominus quodammodo personam domini, et induat personam solius judicis, aut gubernatori, vel pacientis; cur enim non potest id voluntate sua facere, vel etiam sponte sua ad id se obligare, aut juri suo cedere? Secundo dicitur, illud exemplum, ad summum procedere de obligatione justitiae commutativæ; nam quia inter homines servus non fit dominus eorum quæ acquirit, sed quicquid aequi-
rit, acquirit domino, ideo non potest dominus integrum retinens totum jus quod habet in servum, ex justitia commutativa obligari ad reddendum illi hujusmodi bona, quia hoc nihil aliud esset quam obligari sibi ipsi, cum servo donata statim in ipsum transferantur. Non tamen excludi potest ea ratione obligatio seu debitum servandi justitiam distributivam facta promissione illi accommodata, et quantum ad id cuius servus est capax, saltem quantum ad usum vel possessionem; hoc enim modo sumi debet exemplum, ut sit accommodatum ad rem de qua agimus; nam, licet homo sit servus Dei naturali servitute, tamen est capax proprii dominii, et uti vel frui potest bonis a Deo missis ac donatis; et ideo, quamvis Deus etiam sit eorumdem

bonorum supremus dominus, nihilominus po-
test propriam rationem justitiae in eis distri-
buendis necessario servare, supposita sua promissione.

66. Ad secundam confirmationem.— Ad se-
cundam confirmationem imprimis dicitur, quamvis inter homines necessarium sit pro-
missionem vel pactum acceptari ab altero cui fit promissio, tamen respectu Dei id non esse necessarium, quia voluntas ejus est per se efficax ad perficiendum pactum et constituendam promissionem; et imponendam (si voluerit) homini obligationem suscipiendo onus impositum, sub eujus conditione præmium promittitur. Deinde dicitur hanc conditionem non omnino prætermitti in hac justitia divina; nam, si de Christo sit sermo, illi revelata est voluntas et promissio Dei, et voluntarie pactum acceptavit, et ad satisfaciendum pro hominibus eisque promerendum se obtulit; si vero sit sermo de aliis justis, etiam illis proposita est vita æterna tanquam merces ex ipsius Dei promissione, bonis ipsorum operibus et meritis fideliter reddenda, ut Concilium Trident., sess. 6, c. 16, dixit. Et hujus promissionis fides, certaque spes rei promissæ, sicut ad salutem, ita etiam ad meritum, omnibus est necessaria; quod si fortasse in aliis non fuerit adeo explicita, saltem implicata requiritur, et sufficere interdum po-
test, juxta illud Pauli, ad Hebr. 11: *Acceden-tem ad Deum oportet credere quia est, et inqui-
rentibus se remuneratur sit.* Denique dicitur, ad inducendam propriam obligationem justitiae commutativæ fortasse magis esse neces-
sarium illam conditionem, quod pactum utri-
que parti proponatur, et ab utraque accepte-
tur, tamen ad debitum justitiae distributivæ id necessarium non esse. Et ratio differentiæ assignari potest, quia rectitudo justitiae com-
mutativæ fundatur maxime in dominio alterius comparato ad illud, qui superius domini-
num non habet; transactio autem hujusmodi domini non fit sine contrahentium consensu;
at vero rectitudo justitiae distributivæ magis fundatur in decentia ipsius actionis, et con-
formitate quam habet cum ipsa ratione, seu rationali aut intellectuali natura, sicut recti-
tudo, quæ est in implenda promissione, non semper fundatur in jure alterius, sed in ipsa rei decentia et convenientia; et ideo, sicut in promissionibus divinis necessarium non est quod a nobis sint acceptatae et cognitæ, sed satis est quod a Deo sint factæ, ut necessari-
um sit, et suo modo debitum, Deum illas

implere, ita, in actionibus quæ ad justitiam distributivam pertinent, ut rectitudo in eis necessario servanda sit, necessarium non est ut a nobis acceptentur promissiones seu pacta in quibus fundantur; sicut etiam ad promerendum coram Deo, necessarium non est operari intuitu mercedis, vel sub formal i intentione et spe, quasi obligandi illum ad dandum præmium, sed satis est meritorium opus cum debitibus conditionibus exercere.

67. Atque eadem fere responsio est ad ultimam partem seu confirmationem illius argumenti; concedo enim duplum illum modum promissionis conditionatæ, unum, in quo conditio solum ponitur ad suspendendum consensum, seu obligationem quæ non urget donec conditio impleatur; aliud, in quo opus conditione positum, ut condignum et æquivalens meritum postulatur; et hujusmodi esse dicimus promissiones et pacta Dei, in quibus hæc justitia fundatur, ut ex modo loquendi Scripturæ satis ostendimus. Neque ad hujusmodi justitiam necessarium est ut opus, quod in promissione exigitur, cedat in Dei utilitatem, aut quod novum aliquod dominium in illum transferat; hoc enim ad summum posset esse necessarium in promissionibus, vel pactis in quibus ex utraque parte propria et rigorosa obligatio justitiae commutativa nascitur; nam justitia commutativa proprie sumpta in datis et acceptis versatur; at vero ad rectitudinem et honestatem justitiae distributivæ, satis est ut fiat opus quo voluntas promittentis impleatur, et quod opus ipsum habeat condignitatem, et moralem æquivalentiam cum re promissa. Quæ omnia locum habent respectu Dei absque ulla imperfectione.

68. Ad secundum principale. — Ad secundam rationem principalem primum in genere dicitur, totam procedere et recte concludere de justitia commutativa, quam fatemur proprie non habere locum in Deo propter imperfectiones quas includit; de justitia autem distributiva non procedit prædicta ratio. Unde ulterius, utendo nomine obligationis in bono sensu, non ut dicit vinculum morale ortum ex præcepto, seu lege Superioris, sed ut dicit naturalem quamdam rectitudinem, hoc (inquam) sensu concedo, Deum ex rectitudine justitiae ad aliquid obligari seu necessari ex suppositione; et consequenter assero, posse creaturam ratione sui operis facti ex gratia et sub promissione divina, habere aliquod jus quod Deus infallibiliter et necessario

servat ex rectitudine justitiae. Rursus addo hoc jus, proprie loquendo, esse non in re, sed ad rem; quod ita declaro, nam id, quod est debitum creaturæ ratione sui operis, considerari potest vel ut nondum exhibitum, sed in futurum praestandum, sicut nunc debetur gloria justis viatoribus; et tunc constat nondum esse jus in rem ipsam acquisitum, cum nondum sit; vel considerari potest ut jam exhibitum, ut est nunc præmium gloriæ in beatis, vel gratia et remissio peccati in justis viatoribus, et jam tunc non habet locum ratio debiti, cum jam sit persolutum; sed, si aliquo modo ibi considerari potest obligatio seu debitum, est quatenus interdum bonum illud semel datum auferri non potest, quia ex promissione obligatur Deus ad perpetuo conservandum illud; et ita etiam, formaliter loquendo, illa conservatio consideratur ut futura et nondum exhibita, et ideo etiam ut jus ad illam potius habet rationem juris ad rem, quam in re. Quod si fortasse tale sit bonum illud, ut non indigeat nova conservatione, jam proprie nullum relinquitur jus, nec debitum in ordine ad illud; hujusmodi autem bonum non potest esse positivum et reale, quia nullum est quod Dei conservatione non egeat, sed per modum parentæ vel negationis intelligi potest, ut, verbi gratia, in remissione seu ablatione peccati; nam, postquam Deus illud abstulit, non est necesse ut specialiter conservet parentiam illius peccati, imo nec facere potest ut illud redeat, nisi homo voluntarie iterum peccet; et idem est de remissione pœnæ, nam, postquam Deus abstulit reatum ejus, non potest illum reparare, imo nec pœnam illam infligere, formaliter loquendo de pœna; et ideo, si quis acquisivit jus justitiae ad remotionem alicuius mali, si malum illum sublatum est, jus quidem justitiae servatum est, in futurum vero nullum manet proprie jus, quia nihil amplius agendum superest, nec malum illum extrinsecus redire potest. Est igitur hoc jus creaturæ quoddam ad rem potius quam in re, et ideo propriissime perfinet ad justitiam distributivam, ad quam proprie ac formaliter non spectat restituere alteri quod suum est, vel erat; sed conferre id ad quod habet aliquod jus, ratione alicuius dignitatis seu meriti.

69. Hæc justitia non minuit dixinum dominium. — Unde ulterius dicitur, hujusmodi jus creaturæ ad rem nec minuere perfectum Dei dominium, nec imperfectionem aliquam in Deum inducere. Nam, vel hæc imperfectio

proveniret ex jure illo quod tribuimus creaturæ, vel ex necessitate illa ex suppositione, quam dicimus esse in Deo. Non primum, quia quod creatura habeat verum dominium rerum, non minuit supremum Dei dominium: ergo neque quod habeat jus meriti vel satisfactionis ad aliquid, minuit dominum Dei. Neque etiam secundum, quia illa necessitas non oritur proprie ac formaliter ex jure creaturæ, sed quasi objective tantum, formaliter autem provenit ex rectitudine divinæ voluntatis, supposita ejusdem voluntatis libera promissione. Unde non est diminutio domini, sed determinatio ejus ad rectum ac perfectum usum, quæ optime stare potest cum pleno dominio, vel quoad specificationem, ratione honestatis actus, sicut determinatur libertas Dei ad dicendum verum, vel etiam quoad exercitium ex suppositione prioris libertæ voluntatis Dei, quæ, sicut non diminuit libertatem, ita neque dominium. Sicut etiam necessitas fidelitatis servandæ non minuit divinum dominium, quia non provenit ab extrinseco, sed ex suppositione proprie libertatis, et intrinseca rectitudine. Tandem dicitur hujusmodi jus ad rem, pertinens ad justitiam distributivam tantum, non refundi in personam, nec constituere illam, proprie loquendo, debitorem alteri habenti tale jus, sed potius sibi ipsi (ut dixit D. Thom.), quia, scilicet, suis actionibus talem rectitudinem debet; et ideo hoc debitum nec cum perfecto dominio, nec cum supra domini potestate repugnat; propter quod Fulgentius, loco citato, in hunc modum scribit: *Ecce qualis est dominus noster, ut donando debeat, et quanto magis eum debitorem esse non pugeat; in quantum enim gratis largitur, in tantum debitor invenitur; neque enim potest aliquis debitorem habere, nisi in eo quod ipse dignatus fuerit, gratuita largitate conferre.*

70. Quomodo hæc justitia possit esse ex parte Dei distributiva, et ex parte Christi commutativa. — Sed instabit adhuc aliquis, nam sola hæc necessitas justitiae distributivæ non satis est ad justitiam Christi stabilendam. Primo quidem, quia supponit liberalerem promissionem acceptandi. Secundo, quia ratio justitiae non est uniformis in utroque extremo, nam ex parte Christi est commutativa, ex parte vero Dei dicitur esse tantum distributiva, quæ est longe minor. Tertio addi potest, quod, licet in meritis et præmiis magis appareat illa ratio justitiae distributivæ, in satisfactione autem et remissione culpæ aut

SECTIO VI.

Utrum in satisfactione Christi servatae fuerint leges omnes perfectae justitiae.

1. Quanquam hæc quæstio videri possit ex superioribus definita, quoniam tamen interdum contingit, in aliquo merito vel satisfactione servari propriam et æqualem justitiam, quamvis non undequaque perfectam, ideo merito in speciali dubitamus an ita acciderit in Christi satisfactione. Præsertim cum non sit facile in hac satisfactione tueri conditiones omnes quas multi putant ad perfectionem justitiae esse necessarias, præter eas quæ sunt essentiales, et de primaria ratione justitiae, ut esse ad alterum, reddere æquale, vel jus alterius illæsum servare; hæc namque conditiones in ipsam definitione justitiae continentur, et in illius objecto ac munere, quod est unicuique jus suum reddere. De quibus essentialibus conditionibus satis in superioribus dictum est. Aliæ vero, quæ ad perfectionem et rigorem justitiae pertinere censentur, plures numerari possunt; tres vero existimantur præcipue, quantum ad satisfactionem spectat. Prima, ut sit ex bonis propriis satisfacientis. Secunda, ut sit ex alias indebitis. Tertia, ut non fundetur in gratia a creditore facta. Quartam addunt quidam, scilicet, ut satisfactio sit ab eadem persona quæ offendit. Quinta etiam additur, ut, scilicet, satisfactio talis sit quæ obliget creditorem ad illam acceptandam. Denique additur sexta, scilicet, ut sit inter æquales, quia justitia commutativa, de qua agimus, ex primaria intentione sua ad æquale tendit, et inter æquales versatur. Sed non est quod in his ultimis conditionibus immoremur, nam de quarta satis ex dictis sectione præcedenti colligitur, illam conditionem, per se ac simpliciter loquendo, non esse necessariam ad æqualitatem, et inde etiam fit necessariam non esse ad perfectionem justitiae. Hac enim ratione dicunt frequenter Theologi, non teneri eum, qui injuriam intulit, ad petendam veniam, nisi vel judicis, vel prudentum arbitrio, illud sit necessarium medium ad condignam satisfactionem, alioqui satis est quamcumque via injuriam cum æqualitate resarcire, quod notavit Cajet. 2. 2, q. 72, a. 3; Soto, lib. 4 de Just., q. 6, art. 3, in solut. 5 arg. Hoc autem communiter intelligendum censemur quoad satisfactionem, quæ ad commutativam justitiam spectat, nam satis passio (ut sic

dicam) per inflictam poenam, quæ pertinet ad vindicativam justitiam, exigi potest ab eadem persona, per potestatem publicam. De qua re legi potest Covar., lib. 2 Variar., c. 10; Medina, C. de Restit., q. 29; Cordu., lib. 4 Quæstion. Theol., q. 27, et in Summ. Hispan., q. 58. Sed, licet regulariter hoc verum sit, tamen potestas publica, servata justitiae æquitate, potest ita poenam imponere, ut per alium sustineri seu satisficeri possit, si ad satisfaciendum Reipublicæ id sufficere censeatur, et maxime si sit ex lege et pacto anteecedente remissionem poenæ, seu talem satisfaciendi modum. Unde satis constat, ex vi hujus conditionis justitiam satisfactionis Christi fuisse satis perfectam, præsertim quia hæc conditio non fuit omnino prætermissa, quia, sicut genus humanum offendit in uno individuo naturæ suæ, ita satisfecit aliud. Quod autem illa individua diversa sint, materiale quid est, et non multum refert ad rationem offense et satisfactionis; maxime quia, sicut Adam offendit Deum, non tantum ut privata persona, sed veluti caput et principium virtute continens totam naturam, ita Christus satisfecit ut caput omnium hominum, quæ dignitas illi fuit quasi connaturalis, propter personæ suæ dignitatem, in quo Adamum superavit. Denique, posita supra dicta promissione et pacto, per quod intelligitur Christus quasi suspicere in se causam omnium hominum, facile intelligitur quo modo vera ratio justitiae interveniat, etiam si unus pro alio satisfaciat. De quinta etiam conditione satis dictum est sectione præcedenti, paulo ante finem, ubi ostendimus eam conditionem, eo modo quo necessaria esse potest, inventam esse in Christi Domini satisfactione. Qui autem existimant Deum non acceptasse ex justitia satisfactionem Christi, ut nihilominus defendant eum ex perfecta justitia satisfecisse, negant hanc conditionem esse necessariam ad perfectam justitiam, ut præcedenti sectione satis dictum est. Denique, sexta conditio ab antiquis auctoribus non assignatur, nec videtur ulla ratione fundata, si intelligatur de æqualitate simpliciter personarum, satisfacientis, et cui fit satisfactio, quia justitia non intendit hanc æqualitatem, sed solum inter datum et acceptum, seu inter satisfactionem et injuriam; unde sola illa æqualitas vel proportio inter personas et dignitates earum necessaria est, que ad constituendam æqualitatem in rebus seu actionibus sufficiat; quia nihil aliud exigi

potest ex vi medii justitiae, et nullum est aliud principium ex quo talis necessitas elici possit. Addo, etiam si gratis hanc conditionem admittamus, in Christo Domino inventam esse, cum sit verus Deus. Nec refert quod in quantum homo satisficerit, secundum quam rationem dicitur esse minor Patre, quia, licet ad satisfaciendum natura illa, secundum quam erat minor, fuerit necessaria ut posset illa persona obedire, exhibere reverentiam, seu humiliari, tamen etiam ipsum suppositum, quod æquale erat Patri, necessarium fuit ad talem satisfactionem, et ab illo sumptus est valor ejus ad perfectam justitiam sufficiens, ut sect. 3 et 4 declaratum est. Igitur, omissis his conditionibus, de tribus primis dicendum est, quoniam difficile videtur eas in Christi satisfactione salvare. Qua difficultate superati, nonnulli Theologi, supra citati, sect. 3, scilicet Scotus, Durandus, Gabriel, Almainus, et latissime Joann. de Medina, cum conditiones has in Christi satisfactione defendere difficultius arbitrarentur, perfectam justitiam in ea servatam esse negarunt. Alii breviter se expediti, dicentes eas conditions justitiae fuisse servatas in Christo, eo modo quo apud Deum servari possunt in eo qui maxime perfecte potest illi satisfacere, non tamen eo modo quo inter creaturas servantur; hoc enim repugnat Deo, cum sit supremus dominus omnium; ut hinc intelligamus justitiam Christi fuisse perfectam, eo modo quo potest esse justitia apud Deum, non vero illo quo est perfecta justitia inter homines. Sed hic modus mihi non satisfacit, quia vel indicat justitiam Christi comparatam ad justitiam puræ creatureæ apud Deum esse perfectam, tamen simpliciter et secundum se fuisse imperfectam, et secundum quid, quod falsum existimo. Si autem hoc non intendit, non satis explicat rei difficultatem.

2. Dicendum ergo est cum D. Thoma, hoc loco, et aliis auctoribus supra citatis, sect. 3 et 4, et Capreolo, late, in 4, dist. 15, q. unica, art. 3, in hac Christi satisfactione servatas esse omnes leges perfectæ et (ut recentiores Theologi loquuntur) rigorosæ justitiae. Hoc enim magis consentaneum est modo loquendi Scripturæ et Patrum, et potest facile explicari, si per singulas conditions discurramus.

3. Primum breviter probatur ex Paulo, ad Rom. 3: *Quem proposuit Deus ad ostensionem justitiae suæ.* Certe ad ostensionem imperfectæ justitiae non erat Christus necessarius; quare, si imperfecte tantum satisfecit, gratis

quodammodo mortuus est; unde ad Roman. 5: *Sicut per unius delictum, ita et per unius justitiam.* Sed per peccatum Adæ ex toto rigore justitiae posteri ejus damnantur; ergo multo magis per Christum salvamur ex perfecta justitia, cum ibidem subdatur: *Non sicut delictum, ita et donum.* Et ibidem ait, accipere nos per Christum abundantiam gratiæ et justitiae, in qua vivamus Deo; quia potentior est Christus ad vivificandum, quam fuit Adam ad interficiendum; unde 1 Corinth. 1 dicitur: *Christus nobis iactus justitia et redemptio,* quæ nomina abstracta habent in Scriptura vim significandi perfectionem ejus rei quæ alicui tribuitur, et specialem etiam vim habet nomen redemptionis, vel emptiōnis, quod proprie dictum veram et perfectam justitiam indicat; sicut etiam illud ad Coloss. 2: *Delens, quod adversus nos erat, chirographum, etc., quasi jam ex perfecta justitia debito soluto;* et infra: *Expolians principatus et potestates, traduxit confidenter palam triumphans eos in semetipso.* Accedunt locutiones Patrum, quibus satis indicant hoc eodem sensu Scripturam intellexisse. Proclus Episcopus Cizice., homil. de Christ. nativi., in Concil. Ephesi., cap. septimo, tom. 6: *Necessarium, inquit, erat ut ejusmodi pretium penderetur, quod exactum debitum ad amussim justitiae exequaret.* Augustinus, in Ench., c. 49: *Ut diabolus, veritate justitia, non violentia potestatis oppressus et victus, quoniam ipsum sine ullo peccati merito occiderat iniquissime, per ipsum justissime amitteret, quos peccati merito detinebat.* Et 13 de Trinit., c. 13: *Non autem diabolus potentia Dei, sed justitia superandus fuit.* Et c. 14: *Quæ est igitur justitia qua virtus est diabolus? quæ, nisi justitia Jesu Christi? Greg., 17 Moral., cap. 18, vel, secundum aliam impressionem, 15: Exhibuit peccatoribus victimam sine peccato, quæ humanitate mori, et justitia mundare potuisset.* Multa etiam ad hoc propositum habet Leo Papa, serm. 1 de Nativit., et 11 et 12 de Passione; Theodoret., Dial. 2, cuius titulus est, *Inconclusus.* Et Patres supra citati sœpe hoc reputunt. Licet enim his terminis perfectæ aut rigorosæ justitiae raro utantur, tamen ex modo, quo Christi justitiam et satisfactionem exaggerant, satis indicant eundem sensum. Ratione constabit hæc veritas ex sequentibus, pendet enim ex modo explicandi leges, seu conditions perfectæ justitiae supra indicatas, et quomodo in Christi satisfactionem conveniat.